

Поводом текста “Перу паре и савест” са наднасловом “Зашто политичари граде цркве”, објављеном у НИН-у од 24. марта 2016. године, од 20. до 24. стране, доносимо одговор који је из Канцеларије Епископа шумадијског упућен ауторима поменутог текста.

Поштовани,

У писму које смо 17. марта 2016. године добили путем електронске поште (euo.sumadijska@eunet.rs), замољени смо да за НИН пошаљемо списак нових задужбинских цркава (од деведесетих година прошлог века до данас), имена задужбинара и да вам одговоримо на неколико питања: да ли су цркве осликане и на који начин се обично врши избор фрескописаца као и мозаичара; да ли је сагласно канонима Цркве да нови ктитор који је жив буде насликан у цркви; да ли у светоотачким списима или неким другим важним документима постоје сведочанства која упућују на закључак да ће онај који гради цркве бити помилован Божијом милошћу и да ће добити опроштај грехова; да ли је уобичајено да у таквим црквама постоје крипте за сахрањивање задужбинара?

Мада смо се више пута уверили да на овај начин можемо бити увучени у писање текста који је већ за нечије потребе уобличен, сматрали смо да НИН још увек не припада таквим “новинама”, односно да је ваша намера да пишете текст о црквеном задужбинарству искрена. Нажалост, уверили смо се у супротно.

У вашем тексту Перу паре и савест са наднасловом “Зашто политичари граде цркве”, објављеном у НИН-у од 24. марта 2016. године, наши одговори на ваша питања уметнути су у чланак чији је циљ да покаже да је градња храмова од стране политичара, али и уопште, најчешће резултат и извор сваковрсних злоупотреба, при чему за то не пружате никакве доказе, изузев, на почетку, описа како се то наводно ради.

Не улазећи у ваш однос према уваженој господи Николићу, Марковићу, Илићу, Гашићу и

Пелевићу, којима је посвећен ваш такст, желимо да нагласимо да су за нас поменуте личности првенствено православни хришћани. Господин Николић је први председник Републике који у новијој историји Србије подиже храм као своју задужбину. То је чињеница која заслужује истицање и памћење.

Не разматрајући ни остале тврдње из вашег чланка, желимо да укажемо на неколико навода који су искоришћени из наших одговора на ваша питања, а које сте ставили у функцију ваше приче о “финансијско-правној магли црквеног задужбинарства”.

1. Мада смо вам у нашим одговорима дали све тражене податке за девет задужбинских цркава, подигнутих од деведесетих до данас, и за три које су у изградњи, у објављеном чланку навели сте само њихов број и поменули сте само једну задужбину. Претежно се бавите задужбинама које су у изградњи, односно црквама које подижу господин Томислав Николић и господин Драган Марковић. Из овако усмерног текста, више је него очигледно да вас не интересује задужбинарство као важна друштвена појава, на шта су указивала ваша питања, већ искључиво задужбине господина Николића и господина Марковића, што у вашем писму нисте помињали.

2. Да о црквеном задужбинарству као актуелној појави нисте намеравали ни да пишете, види се и по томе што у објављеном чланку говорите о Саборној крагујевачкој цркви Успења Пресвете Богородице која је подигнута у XIX, а не деведесетих година XX века и која не припада категорији задужбинских. Нарочито је нејасно како сте дошли до рачунице да је живописање (фрескопис) ове цркве коштало милион марака? По вашем рачуну, у који укључујете податак да за живописање једног квадратног метра цркве треба да се плати десет хиљада евра, произилази да крагујевачка Саборна црква фрескопис има само на 50 квадратних метара ($1\ 000\ 000 = 500\ 000$ евра; $500\ 000 : 10\ 000 = 50$ метара квадратних)! Ако вам је до овакве информације стало, обавештавамо вас да је цена живописања једног квадратног метра од 50 до 150 евра, најчешће 100 евра и за руке и за материјал, тако да се за поменути износ од милион марака данас може фрескописати 5 000 квадратних метара црквеног зида. Овакво играње бројевима може да се разуме искључиво као одсуство добре намере.

3. У одговору на ваше питање: “Да ли је по канонима Цркве да ктитор који је још жив буде насликан?”, рекли смо да је ктиторска композиција једна врста ликовног еквивалента повеље као правног акта ктитора – и у том смислу ктитор се може сликати, односно слика се за живота. Сматрајући да сте имали дилему да ли ктитор који је жив има право да буде насликан у цркви, будући да се на фрескама сликају свеци (а мислимо да израз малање који сте употребили није одговарајући), навели смо у напомени да

“сликање ктиторске композиције не значи да је ктитор проглашен за светог пред којим се требамо молити и због тога се на глави ктитора не слика светачки ореол”. Дакле, нисмо ни помишљали на слање било каквих политичких порука, намерних или ненамерних, али зато ваша констатација открива намере које сте имали приликом писања овог текста, које се ни у најмањој мери не односе на задужбинарство.

4. Епископ шумадијски предочио је господину Марковићу, у разговору који је вођен пре неколико месеци, права која овај има као ктитор. Примивши то на знање, господин Марковић је обавестио Епископа да ће користити само право да буде помињан на богослужењима. Дакле, нити је Епархија шумадијска слала политичке поруке, нити је Епископ шумадијски било кога безуспешно покушавао да наслика или прогласи за светитеља. Реч је, према томе, о могућности проистеклој из ктиторског права, које се вама може учинити и интересантним, али које се заснива на хришћанској вери да из лика човека исијава лик Богочовека. Када се све то занемари, могуће је да дође и до тога да се у вашем тексту уместо задужбине господина Марковића стави фотографија “друге цркве” – храма посвећеног Светој Петки у Јагодина.

5. Општина Јагодина је на својој територији помагала градњу нових цркава, што су такође чиниле и друге општине на територији Епархије шумадијске, неке више, а неке мање. Средства која су за то опредељивана правдана су одговарајућом документацијом коју су општине тражиле, а не по слободном уверењу јер су “у црквеним одборима проверени и честити људи”. Свештеници у Шумадијској епархији се труде да у црквеним одборима буду честити људи, али се утрошени новац не правда ничијом честитошћу, већ одговарајућом документацијом. Када су у питању средства које Црква добија од државе, начин на који се правда утрошен новац, онај кога то интересује, може проверити у Управи за односе са црквама и верским заједницама Министарства правде. Да ли су злоупотребе могуће? Свакако да јесу и у далеко уређенијим државама, али ако су неправилности могуће, значи ли то да су оне и правило?

6. Информацију да господин Николић своју задужбину подиже на свом имању, заиста сте добили од Епархије шумадијске и то путем телефонског разговора, када вам је речено да се свака задужбина, па и ова, после завршетка и освећења, преноси у власништво Цркве. Наравно, други део овог одговора нисте поменули у вашем тексту.

7. На крају вашег чланка навели сте само прву реченицу из нашег одговора на питање: “Да ли у светоотачким списима или неким другим важним документима постоје записи који могу да упуте на закључак да ће онај ко гради цркве бити помилован Божијом милошћу и да ће му бити опроштени грехови?”

У нашем одговору, у првој реченици, казали смо “да сама градња храма не значи да ће ономе ко храм гради, само због тога, бити опроштени греси”. А потом смо то и појаснили, рекавши да је за хришћане спасење увек незаслужени дар од Бога, односно да се спасење не може заслужити ни градњом храма, али ни било којим другим добрим делима која се подразумевају и без којих је наша вера мртва. Добрим делима ми не заслужујемо спасење, већ показујемо да желимо спасење, односно показујемо љубав према Богу. Ту љубав, уколико је има, свако показује на свој начин, у складу са својим могућностима. Ради тога смо и поменули причу о удовичиној лепти (Мт 12, 41-44).

Наравно, ништа од овога нисте поменули, а после свега реченог није тешко закључити и зашто.

Наше је да говоримо како, нарочито у Великом посту, свако треба да се замисли над својим делима, али и над својим речима, а поготово над одговорношћу за писану реч која се заиста све више губи у магли. Ми ћемо се, у сваком случају, дубоко замислити уколико следећи пут добијемо неко питање од новинара НИН-а.

Из канцеларије Епископа шумадијског